

ACC. N:R M. 15384 : 1-22.

Landskap: Skåne Upptecknare: Karin Petri, Bjärnum
Härad: V. Göinge Berättare: " " "
Socken: N. Skarp Berättarens yrke: bohbinderare
Uppteckningsår: 1960 Född år 1896 i N. Skarp

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Barnets vård och uppfostran under förskole-
åldern. s. 1-22.

(se B-arkivet: m. B. 21644-21649.)

LUF 98

9/11-60

Mitt barndomshem var ett lantbrukare-
 hem och var jag kommit till bestämt
 rör del min egen barndom och
 del vad jag och min samt andra
 i bygden berättat om sin barndom.
 Samtliga förhållandena gällande hemmet
 och arbetet där, de så angivna,
 mycket färdiga förskickade (tiden 1860
 - 1900). Min far, familjen bokbindare
 och Peto berättade: att han som barn
 många gånger fick vara inrelat där
 fanns också gå korv och lufsa ej
 var hemmet. Lufsa var stannskädd lufsa +
 alla "kalekter" för stannskädd lufsa +
 Rannbyns rötter med jämtgjöring i
 Ljungbyhed. Hemmet var något sådant
 värbäret, far berättade att då han var
 c:a 4 år levde vi gäll som hela

Bjärnum by. Farmor, som var född
 på Bjärnum, och hade sin moder där
 läste då in i Häringa och sprang till
 Bjärnum c:a 2 km. Där äro hjälpa till
 vid ^{slaktning} brändan. För hennes äro eldfakta
 från sticket till stugan i gården i
 Ståttaröd, och hon som kom Häring,
 lyckades ta sig ut genom äro fönster
 och med betonen släcka elden, varefter
 hon brötte köp in igen by "Farmor var
 mycket stäng" och kunde använda
 rivet för äro gamla hant säte och
 "det skulle aldrig följa mig in" sade
 hon, "äro följda springa efter till
 Bjärnum". Efter 5 år äro lärd hon sig
 läsa och beröta, som äro, skolan har
 en skolemästar Pylander i Bjärnum.
 Bjärnum skola byggd 1869, ligger vid kyrkan
 * (från husen som brändes)

och är samma byggnad som 1949 flyttades
till Hornbygdsparken och benämns Lise
museum.

Hon berättar att hon aldrig som barn fick
äta tillammans med de utena då det var
frömmade med vid borden, "han skulle vänta
Lise sist", ej heller fick hon delta i något
pompas då andra än föräldrarna var
med "han ska låta andra följa och själva
laga" "Tidid skulle han få vid mat-
tiderna: "Låt maten lyta mannen"
och ett vänligt uttryck i min egen
barnsams ögon och "Såra om du blir
färdigad, låt annars". Vänligen kallade
kungen sin syster för och sin moder Men
Tina föräldrar som sades aldrig, Du
skall få vara mer ej heller i min hem
Lise ansågs som best på värld.

Tringai kom beord Toyare har jag i min
 barndom hört att äldre barn sake
 sin sina föädrar. Tär "finare" kom ha
 jag till och med hört att det var
 barnen ej fick tilltala sina föädrar
 att niga och respektive bage fönt och
 säga "Hej" "Hej" "Hej" och sin kom de
 utomst skalidern Tär skilde i sin
 Rindagsmanation där fadern var mycket
 sträng. Niga, resf. lyfte på mössen fick
 till och i mig kom vid 2-3 års ålder annan
 skett det "Du du stgo i bnen" då det gunde
 flickor och sin pojkarne sade: "Har du
 ägg i mössen". En gammal Kent arkare
 som var kommit sked vid mig kom brukade
 säga: "Beda mössen med hant* allen
 "att du rädd om inuinsen" (lösen omude
 som ty många barn hade kvordlös fader
 liden) * Tär mössen mycket hant.

Både far och mor var nog i allmänhet
 mycket muna om att låta sina barn "helt
 och hyfsning" (som det heter) och föräldrarnas
 vilja var barnens lag. Både barnet nogan
 egen vilja och så det ofta: "Din vilja sitter
 i massa resp. faras brödlida eller biot-
 kaka, Din vilja sitter i en "ka'sons ämne"
 (ärenden på de värdstuen) Din vilja sitter
 i "kåven" eller "limmen" (Björkströster av-
 vänder än sofa med och kallas "kåt" eller
 "limme"). "När du kan få de sål så får
 du bestämna sål" / sål = själ. få = för-
 säga) "Lå länge du har fötterna under fars
 barannre så lyder du" / ~~Lå länge du har fötterna~~
 (= Lå länge du har fötterna under fars barände
 så lyder du)
 Man skände barnen med "hornen"
 (Uggla) "bränngubben" som sedan kan i

6

ACC. N:R M. 15384:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6

kommer "skasnean" som ansågs förudda
barn (och även äldre) de de gick enom-
ma i skogen. (Man skulle vända ut och in
Barn fick inte peta i någons född
kom skitbär och tog dem)

Om de såg någon ha ett eller med något
annat litet så fick inte deus lärmas
"Gör du det kan du snart gå till
säden" Turling var den andra masite
"du kommer den orde och far dig"
Den andra komma om den som inte
ville vänta sig var "Musaba i öronen
krigaba i näsan, "pisserad" snart
kommer räden a far dig", en annan
komma var: "Togt de sejla inte
för du far snikarna de" (snyt dig
"sejla" inte / du & lär inte snoret kinn)
för du kommer snikarna och far dig")
* (Don ante berättades också "barnpär")

Barnen hade ofta en liten papp och en liten.
 När det blev som fiske de ofta sammas om
 samma papp som de oftast vändes upp och
 och ner och färdades med snöre så draga
 den med övre golv i denna kostades
 barnets tillhållighet (eventuell lekstuga, etc.)
 Sedan barnen kunde börja att vara ute
 fiske de vanligen en krusmikad vagn
 s.k. "fiskevagn" och på vintern en slida
 s.k. "drätt" fönt 1909 började den fönta
 spelslättingen.

För ~~med~~ "drätt" en bröda på var ledade ylle
 konten 3 andra bröden var fönta den drög
 av ett lemn och medan i armat ante
 oftast var inte dessa sk. medan skada
 med några stäcken, möjligt en
 bandjarn i drätt fönt fönt fönt fönt fönt
 (lilla drög)

*Byggnad
 utkonstr.
 som hade 1/2
 av en drätt*

Som små lode banna en kott (färdig) *
 och lina en liten väst eller livlycke
 knäp på ryggen eller fronten, & denna
 väst färdig skumpebunden från och med ca
 1895. Tidigare bandes skumpebanna utom
 om knäp med röda eller svarta kant
 med och utan färdig skumpebanna
 och av lilla kottfärdig garnet spanns
 i banna, (eller kottfärdig, spanns och lina) (eller
 färdig färdig lode som lina av lilla lina
 lina av färdig lina, och sådana lina (eller färdig lina)
 minnes jag från min lida lina banna
 skottet och plugg utom av lina av lina
 sk. "Skumpebanna, vad lina, lina färdig
 färdig, lina färdig på 1890 lina lina lina
 lina lina lina av lina lina och lina
 lina lina. Det var en stor skott för
 ca lina i min banna av i lina
 * (om lina lina lina lina lina lina)

Stycke fyg som gick under västen
eller direkt på skjutaren, fönt på 1890-
Tallet förekom små stäcker (uppstående)
för påskan i konfirmandens åren
Undermin skallid gick vi mest med
fräcker, fönt s.t. "yoeläs fräcker" och
senare med "pudelfräcker" de föra
och linrekade hatt i trä, de senare
fänsdda med en patta av skinn stappade
med säm bunt

Flickorna hade en kappa eller kofta
(obs. ej stekad kofta) av något kamvävt
fyg, enu köpt Loffel & ex. Tidigare användes
streckade koftor förekom inu föra 1910
omn väl kändade underlidjor
I beand de snön var mycket djup
gick vi gå med "zedoth sockor"
skadda under med en sulka av
(Kaval)

11

skinn. Gethaien slog ifrån sig
vatten och ^{stämpade} ~~bes~~ ej så fast viken
men man måste ha andra
skumprar under för gethaisen
"ä" på benen (d. u. s. de skoda ut var
grova och varva.)

Småbarnas kläder d. u. s. linnen, byxor,
rena kläder os komme tvättade ofta
de barnen var mycket som kom lite
stans fick de skifta undulslöder varje
vecka, var 1/2 de dag eller en gång
i månaden, beroende på mädrens
renlighet. Under 1800-tal är jag
hittat talas om mycket färdiga hem,
där barnen var många, och de i
beand fick ligga i sin säng och
på bannaren springa bakom
medan pöggan tvättades. Barnen

dem för förtroendet som de äro förtrodda som spådför
som förtrodda utom i tvistens fall och

Lick hava varandra kläder efter
varandra etc. Lida in på Gostalen
hade buren vanligen bara i vardags
klädnad eller kortryn och i gäbants-
eller hög kortryn eller klädning.
Skälficke Buren fick vanligen äta med
sked ända upp i skålen, fick ej gå från
bordet före ädren. I de allra flesta hem
fick de läsa sig läsa till och från
mellan samt säga tack till oss och
får var hemma. De de ibland kommas
enamma mellan får och tror var för
arbete fick de en beäddit oftare utom
smör kanske en förtroende och kanske
kan en kortare påstå och lite sate
ant efter råd och lögenhet
s. k. "Lickan", (se föregående inlämning)
beaktning, var ofta vanligt

hand de fattigare. Inne han har det
 aldrig förekommit och jag har aldrig
 hört om någon som antaga att de
 inte hade bröd, ^{istället} men min morfar
 kunde om en nödvändighet de kunde
 kalas och baka och beordra i borden
 samt att deras följande döpte det
 i brännvin och gav sine barn för att
 de skulle bli starka, detta var på
 1820-talet. Morfar var född i Tausiva
 socken, V. Gjönges härad, Skåne.
 Liknande, om att döpa bröd i
 keramik har jag hört berättas av
 flera gamla fäddor före 1850.
 Likaså skulle barn bli starka om
 de åt mjölkbröd, så de var små.
 Grynjäst var också mycket hälsa-
 samt, men jag vad det luktade och
 smakade illa.

Barnen gick på 1800-talet upp i samma
vårda sättsaker utan möjligen konung
där de hällde. Jag har hört många
gamla berättelser om det funnos
b.k. "Karekärningar" som gick omkring
och sålde "styverskrapor" och kullen
sin högtiderna: jul, påsk, och Midsum-
mar och det var ju högtid de de
kam, kungen gick då en kaka var.
I min hem och i Jan hem har detta
ärdig förekomst. Man fann
och min man brukade spättkakor,
pockkakor och många andra kaka-
kakor åt förmånade sin sålde
"förmån" vilka bränsel och begräv-
ningar, och givens bokade de åt
sig själva och så både vetebröd och
Småbröd.

Far och mor smittade än de lilla barn
 beundras juar fick "kagesoraker" och
 brödsoraker samt "krobbor" och tuktade
 pärar (hembakade i ugnen efter en
 brödtakt) och så fick de även "pysse-
 kage" (en kaka som bakades i ugnen
 medan den ännu sedades) den lita-
 nade noulänningarnas läsked. I
 min beundran fick vi brödsoraker,
 och kakor samt, en och annan gång,
 karameller. Sen vi blev i stadsdelen
 köpte vi för 2 ann 5öre och kunde då
 få en liten skat med 15-20 brödsora-
 meller. Det var mycket vanligt att
 föräldrarna lag med sig hem "färing-
 kokarna", en av varje färing, de de varit
 på begravningsen bäddar, och beundrar.
 och då var det fäst för barnen

Någon gång förekom bevisops eller
begärning, kanske månne givdes
ofta till minde till de som nästan
välkna, de var ju så "granna" med
kulit frapper röster märken och
alla sålles kunniderna och förekommo
mycket sparsam (kare i välbärgde hem).
Tänning etc.

Barnen fräntades varje dag i min kammar
(Tillså kom kanske bara en gång i veckan)
Som mycket små till barnen varom
känd käre ofta och som 3,4,5 åringar
kötades de i en kare, där de satt
och någon fräntade av dem en
och fräntade de varandra
Hänt fräntades med sitt vatten
och arkot på nässel röster.
Förekom till kammarer dessa nu
(med en fräntare)

på en papper eller en bricka och
 smälles eller dödades med Funnageln
 För luss kvämdes med "Paledilla" som
 som kvämdes på apotek, eller och
 kvämdes en delaktig av Deumaknoppes
 och kvämdes med. När loppet användes
 Gärpar i sängarna och lopp samman
 Tongketi fattiga kom juke nog denna
 hygien skata sig själv både den
 kunde. Vi har på museet här
 en karta av sömkanter som har
 använts som "luskante på 1860-
 70-talet, samt en "luskante" eller
 "luskante" på skaffet som "Luskante"
 en proté var namn jag ej har
 skall nämna men som vid
 hade på 1800-talet senare den
 till den var ej bara de fattigaste
 som hade luss.

* Vid avtjän för de två siffrorna 18 som
kasta sig fram igen så kommer sig domar,

Lull, Lullakull: Sam omå lullade man
 roa lullar: med en gånna sig lullom
 något och säga: "Var, var är lilla Per eller
 Anna, ja där är hon ja, Titt, lull ut."*
 samt lilla den lilla en lulla lullor
 genom en lilla lullor, händes
 samman gång på gång, lullom klappa
 i händerna och säga: "Baka, baka
 lilla lulla, vylt upp lilla lullorna"
 vid den senaste meningen lyfter
 lullans händers uppåt och återhåller
 som om den lullade något, upp i bakel
 den annan lull var en lilla lull-
 sammar bred lullor vid midjan ^{ja lullor} en
 aransi sänglullor lullor sig en
 efter en uppåt med lullans lull under
 lilla man sade: "Kommer en lullor om
 och lilla lilla lull, lilla lull lull lull
 så säga ^{lull} pip, pip, pip!" Vi anten "pip pip, pip!"

Kärlade man kammē under hakan.

Imā kann fisk litta på kisten om
några sådana gummor. Far och mor
skäppte ut gubben och gummor

Suppen her och härlas enen andra
djuret ut tidningar enen ut gamla-
sien kätt de kunde och lärde

kamman djurens läsen Lex. Heu säger
Suppen? "pubiliku" Vad säger hon?
ha, ha, ha, kom a se på den väst*

Vad säger guren? Näff Näff, vad
säger hon? Bus, leu, leu, ja säger
härten? Hui Hi, Hi, Vad säger katten?

Jam, jam, jam, ja qui à ja.
Ja säger hundar? Vov, vov, vov,
avē i olika tonarter.

Man berättade också samt olika be-
rättelser. Både om Genovera var
*(man sade upp på den tiden väst "dåggas")

mycket vanlig, liksom berättelser
om flickan som kom på förbuden
föran beröra sina skar och de vid
sjöns med i jorden. Vidare berättades
händelser om Bibeln. Bland andra
vid tidig ålder att sjunga: "Din klara
sål går åter upp." "Tryggare kan ingen
vara" med flera psalmer samt små sånger
som "Den litas fågel sått en gång och
sjöng i fjunskan, han hade sjungit
dagens gång men dock ej sjungit mig"
En sånglik som, "skära, skära kasse
vem skall ha den kassa?"

Rida rida ronka, med fl.

En då äldre berättades om kvinnans
berättades spökhistorier, min farfar
var berömd på den punkten
mycket hade berättats på

"Lögret" vänt med om, och jag min-
nes ännu hur jag som 3-4 åring efter
hans berättelser lyckte att alla sorters
"pyrtingar" kunde föra fram under
kond, stalar och sånger, men jag
sag aldrig någonting var för henne
då fick hon aldrig berätta om
att vi kom hjälpa.

Undervisning

Min mor lärde oss bidge till Gud
som till en mycket till fader ej
såsom någon vi behövde vara
rädda för, men lärde oss vara
rädda för att som fader och älskade,
lärde oss vara ärliga och sanna.
För var en kär man, men han
lärde oss mycket gott och vi kunde
fråga honom efter allt som vi ville

